

ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЗАМОНАВИЙ ЭЛЕКТРОН ЛУҒАТЛАР ЯРАТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Қулмаматова Шахноза Аъзамжоновна

ЎзДЖТУ Инглиз тили 3-факултети,

Инглиз тили интеграллашган курси №3 кафедраси ўқитувчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13220450>

Лисоний бўлмаган мутахассисликлар талабаларига дарс беришда чет тилини таълим терминологиясида тақдим этилган маълум миқдордаги махсус луғатни ўзлаштирмасдан тасаввур қилиб бўлмайди. Талабалар ўқув материалларини ўз ичига олган маълумотларга муҳтож ва шунинг учун улар қидирув ва ахборот кўникмаларига, шунингдек таржимонлар, луғатлар, энциклопедиялар, маълумотномалардан фойдаланиш қобилиятлари ва лаёқатларига эга бўлиши керак.

Ўқитувчилар нафақат ўрганишда электрон луғатлардан фойдаланадилар, балки электрон луғатларни ишлаб чиқишда ҳам қатнашадилар. Луғатни ишлаб чиқишда компиляция ва янгиланиш мавжуд. Сўнгги уч йил давомида профессор Н. Е. Жуковский ва Й. А. Гагарин номидаги ҳарбий ҳаво кучлари Академиясининг Сйзрандаги филиали гиперматн шаклида электрон луғатлар ва дарсликлар яратиш ва уларни ўқув жараёнига жорий этиш устида фаол иш олиб бормоқда.

Электрон луғатлар ва таржимонлар билан ишлаш рақамли воситалар томонидан тақдим этилган тезлик, ҳажм, визуализация ва техник имкониятларга катта ёрдам беради. Қўшимча имтиёзлар нутқ маданиятини ошириш, шахсий сўз бойлигини бойитиш, ўрганилаётган тил нормаларини жорий этиш ва ҳоказолар билан боғлиқ. Университетларда таълим фаолиятига рақамли луғатлар, мобил иловалар ва веб-иловаларнинг жорий этилиши бўлажак мутахассисларнинг юқори даражадаги касбий тайёргарлигига ёрдам беради, гуманитар бўлмаган мутахассисликлар талабалари учун ўқув жараёнини оптималлаштиради.

Инглиз ва ўзбек тиллари учун замонавий электрон луғатларни яратиш ҳар бир тилнинг ўзига хос тил хусусиятлари ва маданий контекстларини ҳисобга олган ҳолда нозик ёндашувни талаб қилади. Бу ерда эътиборга олиш керак бўлган баъзи асосий назарий хусусиятлар:

1. Кўп тилли интеграция:

* Тиллараро боғланиш: замонавий луғатлар инглиз ва ўзбек ёзувларини муаммосиз бирлаштириши керак, бу фойдаланувчиларга тиллар ўртасида ҳаракат қилиш ва маданий контекстдаги тушунчаларни тушуниш имконини беради. Бу таржима, маданиятлараро тушуниш ва тил ўрганишни осонлаштиради.

* Кўп скрипти қўллаб-қувватлаш: ўзбек тили учун луғат лотин ва крилл алифболарини қўллаб-қувватлаши, турли фойдаланувчилар учун мослашувчанлик ва қулайликларни тақдир қилиши керак.

2. Бой таркиб ва контекстуализация:

* Мультимодал таркиб: матн таърифларидан ташқари, замонавий луғатларда бойроқ ўрганиш тажрибалари учун audio талаффузлар, расмлар, видеолар ва интерактив элементлар бўлиши керак. Бу, айниқса, оҳанг ва талаффузни тушуниш жуда муҳим бўлган ўзбек тили учун фойдали бўлиши мумкин.

* Маданий ва тарихий контекст: лингвистик ривожланиш ва маданий ўзига хосликни чуқурроқ тушуниш учун сўзларнинг етимологияси, маданий нуанслар ва тарихий фойдаланиш ҳақидаги маълумотларни киритинг. Бу иккала тил учун ҳам жуда муҳимдир, чунки улар бой маданий тарихга ега.

3. Фойдаланувчига йўналтирилган дизайн ва қулайлик:

* Интуитив интерфейс: замонавий луғатлар фойдаланувчиларга қулай интерфейсларга эга бўлиши керак, бу навигацияни осон ва интуитив қилади. Бунга қидирув функциялари, сўзлар рўйхати ва шахсийлаштирилган ўрганиш хусусиятлари кириши мумкин.

* Мавжудлик хусусиятлари: ногирон фойдаланувчилар учун очиқликни таъминлаш, матндан нутққа, юқори контрастли режимлар ва Екранни ўқувчи мослиги каби хусусиятларни таклиф қилиш. Бу, айниқса, кўзи ожиз шахслар мураккаб ёзув билан курашиши мумкин бўлган ўзбек тили учун жуда муҳимдир.

* Офлайн кириш: интернетга уланмасдан ҳам функционаллик учун офлайн киришни ёқинг ва луғатни йўлда осонгина мавжуд қилинг.

Инглиз ва ўзбек тиллари учун замонавий электрон луғатларни яратиш ҳар томонлама ёндашувни, лингвистик нуанслар, маданий контекстлар ва технологик ютуқларни ҳал қилишни талаб қилади. Ушбу назарий хусусиятларни ўз ичига олган ҳолда, ишлаб чиқувчилар тил ўрганишни яхшилайдиган, маданий тушунишни ривожлантирадиган ва рақамли асрда иккала тилнинг эволюциясига ҳисса қўшадиган инновацион ва қимматли манбаларни яратиши мумкин.

References:

1. Bogdanova N.V., Nemich N.N. Working with dictionaries in the classroom on the Russian language with foreign servicemen. Text: Philological, socio-cultural, regional and methodological aspects. Collection of materials of the VI International scientific conference. Ed. G.N. Taranosova, I.A. Izmayeva, 2019. Pp. 281-285.
2. Kopylova N.V. Using online dictionaries in teaching English for special purposes. Business education in the knowledge economy. 2018. No. 3. Pp. 60-66.
3. Gitman E.K., Timkin Yu.Yu. Information technologies in the process of teaching a foreign language at a university: monograph. Perm: Perm State Agricultural Academy Publ., 2014. 136 p.
4. Balabanov V.B., Maksimik E.V. Electronic means of teaching foreign languages as a way to increase the efficiency of mastering foreign language material. Humanitarian research. 2015. No. 7. Part 1. <http://human.snauka.ru/2015/07/12110> (accessed March 21, 2021).
5. Borisova I.V. Electronic dictionaries and translators in foreign language classes in a non-linguistic university: PRO & CONTRA. Vestnik VSU. Ser. Linguistics and Intercultural Communication. 2017. No. 2. Pp. 168-172.